

TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ İNCELENMESİNE YÖNELİK ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

Halit KARATAY*

Sami PEKTAŞ**

Öz

Öğretmenlerin derslerde kullandıkları öğretim araçları arasında, ders kitapları ilk sırayı almaktadır. Ayrıca öğrencilerin de öğretmenleri ve aileleri dışında gerektiği her an başvurabilecekleri, öğrenme etkinliklerini kendi kendilerine tekrar edebilecekleri, en yakın öğretim kaynağı ders kitaplarıdır. Bu çalışmada, öğretmenlere ve konunun ilgililerine Türkçe ders kitaplarının iç ve dış niteliklerinin yeterliliğini inceleyebilecekleri geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirilmiştir. Ölçek geliştirme sürecinde elde edilen veriler, öğretmenlerin cinsiyet, alan ve hizmet süresine göre de değerlendirilmiştir. Uygulama çalışmalarından elde edilen verilerin faktör analizi yapılmış ve ölçeğin 4 boyutlu olduğu belirlenmiştir. Birinci boyut: "metin ve görsellerin tasarımı"; ikinci boyut: "sayfa tasarımı"; üçüncü boyut: "yazı tasarımı" ve dördüncü boyut: "üretimle yönelik dış özellikler" şeklinde adlandırılmıştır. Ölçeğin her bir boyutuna ve geneline ait iç tutarlılık katsayıları sırasıyla 84, .76, .71, .72 ve .88'dir. Genel olarak öğretmenler, Türkçe ders kitaplarının niteliklerinin kısmen yeterli olduğunu bildirmiştir. Kitapların nitelikleri, öğretmenlerin hizmet süreleri açısından karşılaştırıldığında ise metin ve görsellerin tasarımı boyutunda ve ölçeğin genelinde anlamlı düzeyde farklılıklar olduğu ve bu farkın hizmet süresi çok olanların lehine olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, ders kitaplarının niteliği öğretmenlerin cinsiyetine göre anlamlı bir fark göstermemiştir.

Anahtar Kelimeler: *Görsel tasarım, Türkçe eğitimi, ders kitapları, ders kitabı inceleme ölçeği.*

* Doç. Dr. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü, halitkaratay@gmail.com

** Arş. Gör. Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, pektassami@gmail.com

A STUDY TO DEVELOP A SCALE TO EXAMINE TURKISH COURSE BOOKS

Abstract

Course books are among the primary instructional materials that teachers use in the lessons. They are the closest resources which students can have recourse to anytime when it is necessary, apart from their teachers and families, and whose activities they can go over by themselves. In the present study, a valid and reliable tool for measurement with which teachers and other related parties can examine the efficiency of internal and external qualities of the Turkish course books has been developed. The data obtained in the scale developing process have been evaluated in terms of gender of the teachers, their branches as well as the length of their service. A factor analysis of the data gathered from application has been conducted and the scale has been determined to have four dimensions. The first dimension has been named as "design of text and visuals", the second dimension as "page design", the third dimension as "orthography design", the fourth dimension as "external features oriented toward production". The internal consistency coefficient reliability for each dimension of the scale and, and for it in general are .84; .76; .71; .72 and .88, respectively. Generally, teachers have stated the qualities of the Turkish course books as "partially efficient". It has been observed, when the qualities of the books have been compared from the perspective of the teachers' duration of service, that there were significant differences in the dimension of the "design of text and visuals" and the scale in general; and that the difference was for those with longer durations of service. The quality of the books was not significantly different in terms of teachers' gender.

Key Words: *Peritextual, instruction of Turkish, course books, scale for examining course books.*

1. GİRİŞ

Eğitim sürecinin her aşamasında öğretim programlarının amaç ve kazanımlarını öğrencilere edindirmeyi sağlayan temel kaynaklar arasında ders kitaplarının önemli işlevleri vardır. Ders kitapları, eğitim programlarında belirlenen temel amaçlar ve kazanımlarına uygun içeriği kapsayan, sınıf içinde öğretmenlerin gerçekleştirmeye

çalıştığı etkinliklerde onlara yardımcı; öğrenciler için görsel bir öğretim materyali ve öğretme-öğrenme ortamının vazgeçilmez yazılı ve basılı öğretim araçlarıdır (Delice, Aydın ve Kardeş, 2009). Öğretim etkinliklerini gerçekleştirmeye yönelik çeşitli araçlar geliştirilmesine rağmen, ders kitapları öğretme-öğrenme ortamlarının önemli bir ögesi ve tamamlayıcısıdır. Özellikle ülkemizde ders araç ve gereçlerinin sınırlı olması veya öğretmen yetiştirme-yetersizlikler sebebiyle öğrenme kazanımlarını gerçekleştirmede ders kitaplarının önemini korumaya devam edeceğini göstermektedir (Yalçın, 1996). Son yıllarda yapılan araştırmalarda Türkçe öğretmenlerinin derslerinde kullandıkları öğretim materyalleri arasında, Türkçe ders kitapları ilk sırayı almaktadır (Özbay, 2003). Bu durum, öğretim araçlarındaki gelişme ve çeşitlenmelere rağmen ders kitaplarının, öğretmenlerin en sık kullandığı temel kaynak araçları olduğunu göstermektedir.

Ders kitabı, yazılı ve basılı araçlar grubunda yer alan ve öğrencinin öğrenme yaşantılarına kaynaklık eden çalışma kaynaklarından biridir. Hem öğrenci çalışma gereçleri arasında hem de öğretme süreçlerinde kullanılan öğretim gereçleri arasında temel bir araç olarak özel bir önem taşır (Alkan, 1992). Okulda yapılan öğrenme ve öğretme süreçlerinde kullanılan eğitim araçları arasında ders kitapları “tamamlayıcı öğretim materyalleri” olmanın yanında, temel eğitim sürecinde sadece öğrencilerin değil, yetişkinlerin de öğrenme yaşantılarına kaynaklık ederler (Çalık, 2001:1). Eğitim ortamlarında görülen çağdaş gelişmeler ve bilimsel çalışmalara koşut ders kitaplarının eğitim-öğretim etkinliklerinde daha iyi oluşturulması, öğrenci için anlamlı öğrenmeleri daha iyi sağlayacak biçimde tasarlanması ile ilgili sorunlara bağlı çalışmalar sürekli devam etmektedir. Bu sorunlar, ders kitaplarının verimi ile ilgili yapılan değerlendirmeler ışığında güncellenmesi ve yeniden yapılandırılması ile çözümlenebilir.

Okullarda öğretim programlarında belirlenen hedeflerin gerçekleşmesi için ders kitaplarının bazı temel özelliklere sahip olması gerekir. Bu amaçla Milli Eğitim Bakanlığı

[MEB] yayınladığı yönetmelikle, hazırlanacak ders kitaplarında bulunması gereken özellikleri de belirlemiştir. “Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği”nde (22297) ders kitaplarının; hem görünüş hem de içerik bakımından temel bazı özelliklere sahip olması gerektiği üzerinde durulmuştur. Bu özellikler, dış görünüş ve içerik bakımından sınıflanarak belirtilmese de *metin tasarımı, görsel öğelerin tasarımı, sayfa tasarımı, yazı tasarımı* ve *üretime yönelik özellikler* gibi beş temel başlık altında değerlendirilebilir.

Eğitimde kullanılacak ders kitaplarının yeterliliklerini değerlendirmede bazen içerik özellikleri öncelikli olabiliyorken bazen de görsel özellikleri öncelikli olabilmektedir. Değerlendirme anlayışından kaynaklanan birbirinden farklı bu iki yaklaşım, öğrencilere sunulan ders kitaplarının çok farklı niteliklerde olmasına da neden olabilmektedir. Bu durum, öğretmenlerin bazen kitapların içeriği bazen de tasarımı ile ilgili yakındıkları sorunlardan da anlaşılabilir. Ders kitaplarının öğrencilerin bilgi ve becerilerini geliştirebilmesi, onların öğrenme ilgilerini çekebilmesi için hem içerik hem de görsel tasarım bakımından iyi hazırlanmalarını gerekir. Ders kitaplarının nitelikleri değerlendirilirken tasarımında bulunması gereken şu temel özelliklere dikkat edilmelidir:

1. **Metin ve görsellerin tasarımı:** metnin sayfa üzerine konumlandırılması, kullanılan resimlerin metinde işlenen konuyla ilgili olması, renklerinin ilgi çekici ve uyumlu olması, sayfada resimlerin metinle bütünlük sağlaması vs.
2. **Sayfa tasarımı:** kâğıdın kalitesi, dokusu, rengi vs.
3. **Yazı tasarımı:** harflerinin punto büyüklüğü, okunaklılığı vs.
4. **Üretime yönelik özellikler:** baskı kalitesi, dayanıklılık, içeriği yansıtmaya, ilgi çekicilik ve kullanışlı olma vs.

Ders kitaplarına konumlandırılan metinler, öğrencilerin gelişim düzeylerine göre tasarlanır. Ders kitaplarını incelerken ilk bakılacak özelliklerden biri olan metin tasarımında tipografik öğelerin ve metin örgütleyicilerin, basta okunabilirlik olmak üzere, sayfa tasarımına uyum, estetik etki gibi çok yönlü tasarım ilkeleri bulunmaktadır (Alpan, 2008). Bu, öğrencilerin hem kitaplara ilgi duymalarını hem de içeriğindeki iletileri kolay algılamalarını sağlar. Bunun için öncelikle ders kitabını okuyacak yaş grubunun gelişim özellikleri dikkate alınmalıdır. Kitaplarda yer alan metinler ve onları tamamlayan görsellerin anlamlı olabilmesi, metinler ile resimlerin sayfa tasarımlarının birbirini tamamlaması gerekir. Ders kitaplarındaki resimler, metnin üstünde, sayfanın üst kısmında, altında veya resim ve metin birbirleriyle karşılıklı olacak şekilde, bir sayfada resim karşısındaki diğer sayfada resim olacak şekilde tasarlanır. Metin ve resmin iç içe tasarlandığı durumlarda metin resmin üzerinde, resim tasarımında kullanılan renkten farklı bir renkle verilmelidir. Resimlerin üzerine yerleştirilen metin için kullanılan yazı rengi ve zemini birbiri ile zıtlık oluşturmazsa metni okumak güçleşir. Okuma eylemi, metindeki anlamı çözmekten çok resim içinde metni seçme çabasına dönüşebilir. Ayrıca görsellerin metinde verilmek istenen kazanımlarla, iletilerle ilgili olması öğrenmeyi pekiştirir.

Tasarımda, hareket öğeleri görseller yardımıyla oluşturulur ve vurgularla hareketin devinimi sağlanır. Vurgu hareketi yoğunlaştırarak duraksamalar ve patlamalarla izleyicinin etkileşimini sürekli kılar. Ders kitaplarının görsel öğeler açısından değerlendirilmesi ise oldukça ihmal edilmiştir. Kitaplarda grafik tasarım adına tam bir karmaşa egemendir. Kalabalık sayfa tasarımları, sıkışık yazılar, durağan resimlemeler, gereksiz renk kullanımları, özellikle ilköğretim ders kitaplarında görülebilecek tasarım sorunlarından bazılarıdır (Pektaş, 2001). Uygun ve yerinde yapılan vurgulama mesajın iletimini kolaylaştırarak bilginin kalıcılığını sağlar. İnsanın görme duyusuyla ve öğrenme kuramlarında elde edilen bilgilerle şekillenen metin ve görsel tasarımı, ders kitaplarına

öğretme-öğrenme sürecinde ilgi çekici, tekdüzelikten uzak eğlenceli bir öğrenme aracı olma niteliği sağlar.

Öğrencilerin gelişim düzeylerine göre yazı boyutu seçimi, fon ve yazı ilişkisi de düşünülerek düzenlenmeli, aynı şekilde öğrencilerin bilişsel gelişim düzeyleri dikkate alınarak uzun metinler için 10-11 punto serifli (tırnaklı) yazılar, kısa metinler ve etkinlikler için serifsiz (tırnaksız) fontlar kullanılabilir. Dekoratif, süslü karakterlerin seçimi okunurluğu olumsuz etkiler. Bazı yazı karakterlerinin diğerlerinden daha kolay okunur olması, yazı karakterleri seçiminin en önemli ayırt edici niteliğidir. Okunurluk, her şeyin hoşnut edici bir okuma yaratmasıdır. Okunurluk yazı karakteri ve harf ölçüsüne bağlı iken okuturluk bütün tasarımda temellenir (Sarıkavak, 1997). Yazı karakterleri, kullanıcı kitlenin kimliği düşünülerek seçilmeli, gereksinmeye göre ikiden fazla harf karakterinin bir arada kullanılmamasına özen gösterilmelidir. Satır uzunluğu, satırlar, kelimeler ve harfler arasındaki boşluk, yazı-fon ilişkisi, yeterli zıtlık gibi temel ilkeler okunabilirliği etkiler (Megs,1995,s.82). Bilginin ya da mesajın içeriği kadar nasıl düzenlendiği ve iletildiği önemlidir (Alpan, 2004). Günümüzde görsel bilginin kullanımı çoğalmıştır. Görsel dilin evrensel bir dil niteliği kazandığı ve artık bu dilin öğrenilmesi gerektiği savunulmaktadır. Televizyon, reklamcılık ve internetin etkisiyle, 21. yüzyılın birincil okuryazarlığı görsel olacaktır. Öğrenciler imgelerle metin arasında, yazınsal ve figüratif sözcükler arasında akıcı bir biçimde yer değişikliği yapabilmelidirler. Görsel okuryazarlık kuramının bu gerekçeyle ortaya çıktığı söylenebilir.

Görsellerin tasarımında bir diğer önemli özellik renklerin uyumudur. Renk seçimi, görsel bütünlüğün sağlanması açısından önemlidir ve grafik iletişimin sağlanmasına katkıda bulunur. Kitap tasarımlarında gereğinden fazla ve bilinçsiz renk kullanımı karmaşık görsel yapı oluşturmaktadır. Renklerin çocuk psikolojisi üzerindeki etkileri ve içerdiği anlamlar, kitap tasarımında düşünülmelidir. Soğuk renkler, çocuklarda uzaklık ve derinlik etkisi yaratırken sıcak renkler yakınlık ve çekicilik etkisi yaratır.

Renk seçiminde çocukların gelişim düzeyleri dikkate alınmalıdır. 7 yaşından itibaren çocuklar, estetik gerçekçilik evresindedirler ve sanat yapıtında resmedilen kişinin duygularıyla özdeşim kurarlar. Bu evreden itibaren renklere ilişkin uygun olma, gerçeklik algıları gelişmeye başladığı için resimlerde kullanılan renkler, gerçekte resmedilen nesnelerin kabul edilebilir özelliklerini yansıtmalıdır (Parsons, Johnston ve Durham, 1978: 96-97). Aynı şekilde 2-9 yaşlar arasında çocuklar, esnek ve yuvarlak çizgili resimlerden hoşlanırken, 9 yaşından sonra daha gerçekçi düşünmeye başladıkları için yuvarlak ve esnek çizimli resimler yerine, gerçeğine uygun resimlerden hoşlandıkları bilinmektedir (Karatay, 2011: 81).

Ders kitapları öğrencinin sürekli yanında taşıdığı ve açıp okuduğu kaynaklardır. Bu nedenle 80 gr'dan az olmayan dayanıklı kâğıtlar kullanılmalıdır. Ders kitaplarında ince, yoğunluğu az, gramajı düşük kâğıtlar, sayfadaki resimleri sayfanın altına yansıttığından okunaklılığı güçleştirir. Ayrıca çalışma kitaplarında yazma çalışmaları yapılacağından yazmaya ve silmeye karşı işlevsel ve dayanıklı olması için kâğıdın dokusu, dışa doğru (soldan-sağa doğru) olacak şekilde tasarlanmalıdır. Kâğıt seçimi ve kullanımı kadar, iyi bir cilt de kitabın ömrünü uzatır. Kitapların cilt yapımı, önemli bir zanaattır. Cilt, kitabın içeriğinden ayrı gibi görülse de, onu bütünleyen önemli bir parçadır. Kitap sayfalarını bir arada tutturmak için tel ve sicim yerine tutkal ve karton kapak kullanılması cildin dayanıklı ve kullanışlı olmasını sağlar.

1.1. Amaç

Bu çalışmanın amacı, öğretmenlere ve konunun ilgililerine Türkçe dersinde kullanılacak kitapların niteliklerini belirlemeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmektir. Geliştirilen ölçekten elde edilen verilerin ayrıca öğretmenlerin cinsiyet ve hizmet süresine göre de değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma bir ölçek geliştirme çalışmasıdır. Ölçek geliştirme sürecinde “deneme uygulaması öncesi yapılan işlemler”, “deneme uygulaması” ve “deneme uygulaması sonucu elde edilen verilerin işlenmesi ve çözümlenmesi” aşamaları izlenmiştir. Çalışmada geliştirilen ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması ile birlikte Türkçe ders kitaplarının yeterliliğini betimlemek amaçlanmıştır. Bunu gerçekleştirmek için ölçekte yer alan maddelerin belirlenmesinde ilk olarak “Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği”nde (22297) yer alan özellikler; *metin ve görsellerin tasarımı, sayfa tasarımı, yazı tasarımı ve üretime yönelik özellikler* şeklinde sınıflandırılmıştır. Daha sonra, maddelere ekleme-çıkarma yapmak üzere uzman görüşlerine başvurulmuştur. Ölçeğe son hali verildikten sonra, ölçeğin güvenilirliği ve geçerliliğini test etmek ve kitapların yeterliliği ile ilgili veri toplamak için ölçek, öğretmenlere uygulanmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Batı Karadeniz Bölgesinde (Zonguldak, Bolu, Kastamonu, Düzce, Sakarya, İzmit illerinde) görev yapan Türkçe Öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklemi ise Batı Karadeniz Bölgesinde görev yapan ve belirlenen evreni temsil edebilecek 236 Türkçe öğretmeni amaçlı örnekleme yönteminin içinde bulunan benzeşik örnekleme tekniği kullanılarak belirlenmiştir. Ölçekte bulunan 20 maddenin geçerlik güvenilirlik çalışmasını yapabilmek için ihtiyaç duyulan örneklem sayısı en az 100 ve en fazla 200 öğretmendir. Çalışmada bulunan 236 Türkçe öğretmeni geliştirilen ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması için yeterli sayıdadır.

2.3. Verilerin Analizi

Ölçeğin geçerlik çalışmasında, kapsam geçerliği için uzman görüşü alınarak maddeler tasarlanmış ve deneme uygulaması yapılmıştır. Deneme uygulaması sonucu elde edilen veriler SPSS programında işlenmiştir. Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapıldıktan sonra kalan 19 maddenin aritmetik ortalamalarından yararlanılarak Türkçe ders kitaplarının yeterlilik düzeyleri, öğretmenlerin cinsiyetlerine göre t-testi, öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre ise ANOVA testi uygulanarak konunun ilgililerine veriler sunulmuştur. Ayrıca öğretmenlerin ölçeğin genelinden ve alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar ve standart sapma değerleri de hesaplanarak karşılaştırılmıştır.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. Ölçeğin Geçerliğine İlişkin Bulgular

Kapsam geçerliği için uzman görüşü alınarak maddeler oluşturulmuş ve deneme uygulamasına tabi tutulmuştur. Ölçeğin yapı geçerliği faktör analizi ile test edilmiştir. Bu amaçla önce deneme uygulamasından elde edilen verilerin faktör analizine uygun olup olmadığına bakılmıştır. Verilerin faktör analizine uygun olup olmadığını gösteren Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett testlerinin sonuçları Tablo 1’de görüldüğü gibidir.

Tablo 1. KMO ve Bartlett Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Uyum Ölçüsü		.87
	χ^2	1577.13
Bartlett Küresellik Testi	sd	171
	p	.000

Tablo 1’de görüldüğü üzere, hesaplanan KMO uyum ölçüsü değeri 0,87’dir. Bu değer kritik değer olarak kabul edilen 0,70’in üzerindedir. Aynı veriler için hesaplanan Bartlett Küresellik Testi 1577,134 olup 0,001 düzeyinde manidardır ($\chi^2_{171}=1577,134$). Bu değerler, deneme uygulamasından elde edilen verilerin faktör analizine tabi

tutulabileceğini göstermektedir. Temel bileşenler analizi ve dik döndürme (varimax rotation) kullanılarak yapılan faktör analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 2’de görüldüğü üzere, öz değeri 1’den büyük 4 faktör vardır. Bu dört faktör, varyansın % 55,49’nu açıklamaktadır. Her bir faktörün açıkladığı toplam varyans, döndürme sonrasında sırasıyla 18,98; 13,003; 12,109 ve 11,397’dir. Başlangıç öz değerleri dikkate alındığında, birinci faktöre ait öz değer (6,235) ikinci faktöre ait öz değerden (1,887) çok yüksek olması ölçeğin bir bütün olarak genel bir faktöre sahip olduğu biçiminde de yorumlanabilir.

Tablo 2. Faktör Analizi Sonuçları

Faktör	Başlangıç Öz Değerler			Toplam Faktör Yükleri				Döndürme Sonrası Toplam Faktör Yükleri		
	Topl.	Vary %	Küm %	Toplam	Vary %	Küm %	Toplam	Vary %	Küm %	
1	6.235	32.813	32.813	6.235	32.813	32.813	3.607	18.982	18.982	
2	1.887	9.932	42.746	1.887	9.932	42.746	2.471	13.003	31.985	
3	1.346	7.086	49.832	1.346	7.086	49.832	2.301	12.109	44.094	
4	1.075	5.659	55.491	1.075	5.659	55.491	2.165	11.397	55.491	
5	.978	5.149	60.640							
6	.900	4.737	65.377							
7	.789	4.152	69.529							
8	.738	3.886	73.415							
9	.673	3.540	76.955							
10	.629	3.312	80.267							
11	.596	3.138	83.405							
12	.541	2.845	86.250							
13	.496	2.610	88.860							
14	.443	2.334	91.194							
15	.369	1.943	93.136							
16	.351	1.850	94.986							
17	.344	1.811	96.797							
18	.324	1.704	98.501							
19	.285	1.499	100.000							

Diğer taraftan, varimax dik döndürme tekniği ile yapılan incelemeler ölçeğin dört faktörlü bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Deneme formunda yer alan maddelerin hangi faktörler altında toplandığı Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Maddelere Ait Faktör Yük, r ve t Değerleri

Madde no	1. Faktör	2. Faktör	3. Faktör	4. Faktör	r	t
m6	.82				.60(**)	11.15**
m7	.79				.60(**)	10.62**
m4	.75				.61(**)	12.11**
m13	.60				.65(**)	12.11**
m12	.57				.66(**)	13.26**
m8	.55				.62(**)	11.72**
m5	.51				.55(**)	9.58**
m15		.82			.53(**)	8.61**
m16		.70			.58(**)	9.71**
m17		.63			.62(**)	12.08**
m14		.60			.60(**)	11.34**
m1			.71		.52(**)	9.12**
m11			.71		.56(**)	5.79**
m9			.59		.58(**)	11.35**
m3			.55		.55(**)	9.95**
m2			.50		.57(**)	9.19**
m20				.77	.60(**)	11.28**
m19				.73	.51(**)	7.79**
m18				.72	.56(**)	7.55**

** p<0.01 düzeyinde manidar.

Tablo 3 incelendiğinde 4, 5, 6, 7, 8, 12, ve 13. maddelerin birinci boyutta; 14, 15, 16. ve 17. maddelerin ikinci boyutta; 1, 2, 3, 9. ve 11. maddelerin üçüncü boyutta; 18, 19. ve 20. maddelerin de dördüncü boyutta en yüksek yük değerinde sıralandıkları görülür. Maddelerin faktör yüklerine bakıldığında .49 ile .82 arasında değişmektedir. Bu yük değerlerine göre ölçek dört boyutlu olup tüm maddeler ölçekte yer alabilecek yük değerine sahiptir. Faktör analizi yapılan 20 maddelik ölçekte 10. madde hem birinci faktör de hem de ikinci faktörde görüldüğü için çalışmadan çıkarılmıştır. Aynı zamanda

10. sorunun madde ölçek korelasyonu hesaplanmış, $r=.36 < .50$ bir değere sahip olduğu için çıkarılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucu elde edilen dört tane faktörden 1. Faktörü oluşturan 7 madde “Metin ve Görsel Tasarımı”, 2. Faktörü oluşturan 4 madde “Sayfa Tasarımı”, 3. Faktörü oluşturan 5 madde “Yazı Tasarımı” ve 4. Faktörü oluşturan 3 madde ise “Üretime Yönelik Özellikler” boyutu olarak ilişkilendirilebilir. Daha önceki araştırmalarda metin tasarımı ve görsellerin tasarımı iki ayrı boyut olarak alınmıştır (Alpan, 2004). Öğretmen görüşlerinden elde edilen verilerden elde edilen faktör analizine göre öğretmenler bu iki boyutu aynı başlık altında değerlendirdikleri anlaşılmaktadır. Madde ölçek korelasyonuna dayalı olarak yapılan madde analizi sonuçları Tablo 3’te verilmiştir. Bu sonuçlara göre korelasyon değerleri $r=.51(m19)$ ile $r=.66(m12)$ arasında değişmektedir ve 0.01 düzeyinde anlamlıdır. Korelasyon değerlerine baktığımızda ölçeğin geneliyle ölçülebilecek özelliği ile her bir madde ile ölçülmeye çalışılan özelliğin aynı olduğu, dolayısıyla tüm maddelerin ölçekte yer alabilecek niteliğe sahip olduğu söylenebilir.

Üst %27 ($n=65$) ve alt %27 ($n=65$) diliminde yer alan katılımcıların her bir maddeye verdikleri cevapların ortalamalarını karşılaştırmak suretiyle yapılan analiz sonucunda elde edilen t değerlerinin tamamı 0.01 düzeyinde manidardır. Bu durum, ölçekte yer alan bütün maddelerin, her birinde ölçülmek istenen özelliğe sahip olanlarla olmayanları ayırt edici nitelikte olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

3.2. Ölçeğin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Ölçeğin güvenirliliği için her bir boyutuna ve geneline ilişkin belirlenen maddelerin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Faktörler ve Ölçeğin Bütününe Ait Alfa Güvenirlik Katsayıları

	1. Faktör	2. Faktör	3. Faktör	4. Faktör	Ölçeğin Geneli
Madde Sayısı	7	4	5	3	19
Cronbach α	.84	.76	.71	.72	.88

Tablo 4'e göre Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları 1.Faktör için .84, 2.Faktör için .76, 3.Faktör için .71 ve 4.Faktör için .72 ve ölçeğin geneli için de .88 değerini göstermektedir. Bu veriler, ölçekte yer alan her bir faktörün ve ölçeğin genelinin kabul edilebilir düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir.

3.3. Ölçeğin Alt Boyutlarına ve Geneline Ait Ortalama Puanlar ve Standart Sapma Değerleri

Ölçeğin her bir boyutu ve genelini oluşturan maddelerden elde edilen puanların ortalamaları ve standart sapmalarına ilişkin dağılımlar Tablo 5'te gösterilmektedir.

Tablo 5. Faktörler ve Ölçeğin Geneline Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	N	Ortalama*	Standart Sapma
Metin ve Görsel Tasarım (1. Faktör)	239	3.60	.93
Sayfa Tasarımı (2. Faktör)	239	3.23	1.06
Yazı Tasarımı (3. Faktör)	239	3.27	.94
Üretime Yönelik Özellikler (4. Faktör)	239	3.32	1.21
Ölçeğin Geneli	239	3.39	.78

*1-2-4 zayıf, 2.5-3.4 orta ve 3.5-5 iyi düzey.

Tablo 5 incelendiğinde ölçekte yer alan faktörlerin yeterlilik düzeylerini değerlendirmek için puanları ortalama 1-2.4 arasında olanlar *zayıf düzey*, 2.5-3.4 arasında olanlar *orta düzey* olarak ve 3.5-5 arasında olanlar da *iyi düzey* olarak tanımlanabilir. Bu değerlendirme ölçütlerine göre, Türkçe ders kitaplarının *Metin ve Görsel Tasarım*ının yeterlilik düzeyinin ortalama puanı (3.6) *iyi düzeyde* olduğu söylenebilir. *Sayfa Tasarımı* boyutuna ilişkin ortalama puan (3.2) *orta düzeyde*, *Yazı Tasarımı* boyutuna ilişkin ortalama (3.27) *orta düzeyde*, yine *Üretime Yönelik Özellikler* boyutuna ilişkin ortalama puan (3.32) *orta düzeyde* olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin geneline baktığımızda öğretmenlerin Türkçe ders kitaplarının tasarım özelliklerinin yeterliliği ile ilgili puan ortalamalarının (3.39), *orta düzeyde* olduğu belirlenmiştir. Bu veriler, Yapıcı'nın

(2004:125-126) ilköğretim I. Kademe ders kitaplarının öğretmen adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi ve Demir'in (2008) ilköğretim 1-3 Türkçe ders kitaplarının tasarımı ile ilgili incelediği Türkçe ders kitaplarından elde ettiği araştırma bulgularını ile de örtüşmektedir. Ders kitaplarının tasarımı üzerine yapılan araştırma bulgularını (Demir, 2008) ve öğretmen adaylarının Türkçe ders kitaplarının yeterlilikleri ile ilgili belirttikleri görüşlerindeki (Yapıcı, 2004) gibi alanda çalışan ilköğretim Türkçe öğretmenleri de kendilerine sunulan kitapların tasarım özelliklerinin vasat, orta düzeyde olduğu görüşündedirler.

3.4. Türkçe Ders Kitaplarının Yeterliliğine İlişkin Öğretmenlerin Cinsiyete İlişkin t-Testi Sonuçları

Uygulamaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine ilişkin ölçeğin genelinde ve alt boyutlarda bulunan maddelere verdiği cevaplardan elde edilen ortalamaların değişimine ilişkin t-testi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Faktörler ve Ölçeğin Geneline Ait Ortalamaların Öğretmenlerin Cinsiyete İlişkin t-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	t	sd	p																																												
Metin ve Görsel Tasarımı	Bayan	124	3.57	.93	-.68	236	.498																																												
	Bay	114	3.65	.94				Sayfa Tasarımı	Bayan	124	3.15	1.05	-1.21	236	.227	Bay	114	3.32	1.08	Yazı Tasarımı	Bayan	124	3.17	.90	-1.79	236	.074	Bay	114	3.39	.97	Üretime Yönelik Özellikler	Bayan	124	3.24	1.26	-1.10	236	.272	Bay	114	3.42	1.15	Ölçeğin Geneli	Bayan	124	3.32	.78	-1.49	236	.137
Sayfa Tasarımı	Bayan	124	3.15	1.05	-1.21	236	.227																																												
	Bay	114	3.32	1.08				Yazı Tasarımı	Bayan	124	3.17	.90	-1.79	236	.074	Bay	114	3.39	.97	Üretime Yönelik Özellikler	Bayan	124	3.24	1.26	-1.10	236	.272	Bay	114	3.42	1.15	Ölçeğin Geneli	Bayan	124	3.32	.78	-1.49	236	.137	Bay	114	3.48	.78								
Yazı Tasarımı	Bayan	124	3.17	.90	-1.79	236	.074																																												
	Bay	114	3.39	.97				Üretime Yönelik Özellikler	Bayan	124	3.24	1.26	-1.10	236	.272	Bay	114	3.42	1.15	Ölçeğin Geneli	Bayan	124	3.32	.78	-1.49	236	.137	Bay	114	3.48	.78																				
Üretime Yönelik Özellikler	Bayan	124	3.24	1.26	-1.10	236	.272																																												
	Bay	114	3.42	1.15				Ölçeğin Geneli	Bayan	124	3.32	.78	-1.49	236	.137	Bay	114	3.48	.78																																
Ölçeğin Geneli	Bayan	124	3.32	.78	-1.49	236	.137																																												
	Bay	114	3.48	.78																																															

*p<.05 düzeyinde manidar.

Tablo-6'ya bakıldığında “Metin ve Görsel Tasarımı” boyutunda cinsiyete ilişkin olarak $t(236) = -.68$, $p > .05$ 'e göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. “Sayfa Tasarımı” boyutunda cinsiyete ilişkin olarak $t(236) = -1.21$, $p > .05$ 'e göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. “Yazı Tasarımı” boyutunda cinsiyete ilişkin olarak $t(236) = -1.79$, $p > .05$ 'e göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. “Üretime Yönelik Özellikler” boyutunda cinsiyete ilişkin olarak $t(236) = -1.10$, $p > .05$ 'e göre de anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. “Ölçeğin Geneli” boyutunda cinsiyete ilişkin olarak $t(236) = -1.49$, $p > .05$ 'e göre anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir.

3.5. Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Türkçe Ders Kitaplarının Yeterliliğine İlişkin ANOVA Sonuçları

Uygulamaya katılan öğretmenlerin mesleki kıdemlerine ilişkin ölçeğin genelinde ve alt boyutlarda bulunan maddelere verdiği puan ortalamalarının değişimine ilişkin ANOVA sonuçları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Faktörler ve Ölçeğin Genelinde Ait Ortalamaların Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine İlişkin ANOVA Sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark (TUKEY)
Metin ve Görsel Tasarım	Gruplar arası	8.17	3	2.73	3.21	.024*	
	Gruplar içi	199.27	235	.85			
	Toplam	207.44	238				3-4
Sayfa Tasarımı	Gruplar arası	3.61	3	1.20	1.07	.363	
	Gruplar içi	264.73	235	1.13			
	Toplam	268.34	238				
Yazı Tasarımı	Gruplar arası	5.46	3	1.82	2.08	.104	
	Gruplar içi	205.72	235	.88			
	Toplam	211.17	238				
Üretime Yönelik Özellikle	Gruplar arası	4.51	3	1.50	1.03	.382	
	Gruplar içi	344.69	235	1.47			
	Toplam	349.20	238				
Ölçeğin Geneli	Gruplar arası	4.70	3	1.57	2.72	.046*	
	Gruplar içi	135.58	235	.58			
	Toplam	140.28	238				3-4

* $p < .05$ düzeyinde manidar. Mesleki Kıdem: “1= 1-5 yıl”. “2= 6-10 yıl”. “3= 11-15 yıl” ve “4= 16 ve yukarısı”

Tablo 8 incelendiğinde Türkçe ders kitaplarının “Metin ve Görsel Tasarım” boyutunda öğretmenlerin mesleki kıdemlere ilişkin olarak $F_{(2-236)} = 3.21$, $p < .05$ 'e göre anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bu anlamlı fark; “11-15 yıl” mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin ortalaması ($X=3.31$), “16 ve yukarı” mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin ortalamasından ($X=3.83$) daha küçük olmasından kaynaklanmaktadır. “Sayfa Tasarımı” $F_{(2-236)} = 1.07$, $p > .05$; “Yazı Tasarımı” $F_{(2-236)} = 2.08$, $p > .05$ ve “Üretime Yönelik Özellikler” boyutlarına ilişkin puan ortalamaları, öğretmenlerin mesleki kıdemlerine $F_{(2-236)} = 1.03$, $p > .05$ 'e göre anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı belirlenmiştir. “Ölçeğin Geneli”ne öğretmenlerin verdiği puan ortalamaları mesleki kıdemlerine göre ise $F_{(2-236)} = 2.72$, $p < .05$ ve anlamlı bir fark göstermektedir. Bu anlamlı farkın kaynağı hizmet süresi “11-15 yıl” ($X=3.23$) ile “16 ve yukarı” ($X=3.62$) olan öğretmenlerin ortalamasından küçük olmasındandır. Bu verilere göre, öğretmenlerin hizmet süresi arttıkça ders kitaplarının yeterliliğini iyi düzeyde gördüğü şeklinde yorumlanabilir. Hizmet süresi 16 yıl ve daha yukarı olan öğretmenlerin geçmiş yıllardaki çalışma şartları ve öğretim araçları hakkındaki tecrübeleri, bunda etkili olabilir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Türkçe ders kitaplarının tasarım özelliklerinin yeterliliğini değerlendirmek için öğretmen adaylarına, öğretmenlere ve konunun ilgililerine toplam 19 madden oluşan 4 boyutlu bir ölçek geliştirilmiştir. Geliştirilen ölçekte yer alan 19 madde ölçeğin yüzde 55.49'unu yani yarıdan fazlasını açıklamaktadır. Birinci boyut olan *Metin ve Görsellerin Tasarımı* 7 maddeden, ikinci boyut olan *Sayfa Tasarımı* 4 maddeden, üçüncü boyut olan *Yazı Tasarımı* 5 maddeden ve dördüncü boyut olan *Üretime Yönelik Özellikler* 3 maddeden oluşmaktadır. Daha önceki araştırmalardan (Alpan, 2004 ve Demir, 2008) farklı olarak metin tasarımı ve görsel tasarım (resimleme) bu araştırma verilerine göre aynı boyutta değerlendirilmesi gerektiği belirlenmiştir. Bu durumda, ders kitaplarının

tasarım özelliklerini değerlendirme ölçütleri ile ilgili uzman görüşlerine daha önce yapılan değerlendirme çalışmaları, beş değil dört temel başlık (boyut) altında yapılabilir. Özellikle metin ve görsel tasarım, öğrencilerin öğrenme isteğini ve gücünü artırması bakımından önemlidir (Alpan, 2008; Serafini, 2012). Okul dönemi öğrenmelerinin büyük çoğunluğu okuma metinlerine dayanmaktadır. Metinlerin kitaplarda yazı karakterleri, satır aralığı ve genişliği gibi okumayı kolaylatıcı yönlerden iyi tasarlanması, sundukları bilgiyi resim, grafik, tablo gibi uygun görsellerle desteklenmesi öğrenmeye karşı öğrencilerde ilgi uyandırdığı gibi, öğrenme isteklerinin de sürekliliğini sağlar, metni kavrama güçlerini artırır.

Ölçek, eşit aralıklı, üç dereceli puanlanabilen (1-3-5) Likert tipindedir. Maddeler “katılıyorum=5”. “kısmen katılıyorum=3”. “Katılmıyorum=1” şeklinde puanlanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısının .88 çıkması, ölçekte yer alan maddelerin ölçülmek istenen özelliklerle ilişkili bir yapıya sahip olduğunu gösterir. Alt boyutlara ilişkin iç tutarlılık katsayıları ise .70’den yukarı değerler göstermektedir. Bu veriler, ölçeğin alt boyutlarının kendi aralarında tutarlı bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Madde ölçek korelasyonu ve alt-üst grup yöntemine göre yapılan madde analizi sonuçlarına göre deneme uygulamasına giren maddeler ölçekte yer alabilecek niteliğe sahiptir. Öğretmenlerin cinsiyetlerine ilişkin boyutlar ve ölçeğin geneli açısından ölçek maddelerine kısmen katıldığını ve aralarındaki değişkenlere göre bir farklılık olmadığı söylenebilir. Öğretmenlerin hizmet süresi açısından karşılaştırıldığında ise *Metin ve Görsel Tasarım* boyutunda ve ölçeğin genelinde anlamlı düzeyde farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu fark, kıdemli, hizmet süresi fazla olan öğretmenlerin kitapların tasarımını beğendiklerinden ve/veya geçmiş yıllara kıyasla Türkçe ders kitaplarını daha iyi bulmalarından kaynaklanmaktadır.

İlköğretim birinci kademe Türkçe ders kitaplarının tasarımı üzerine yapılan araştırma bulgularında (Demir, 2008; Yapıcı, 2004) olduğu gibi, ilköğretim ikinci kademe de

Türkçe ders kitaplarının tasarımının yeterli düzeyde olmadığı bu alanda çalışan Türkçe öğretmenlerinin genel görüşüdür. Bu veriler, öğretimde öğretmenlerin ve öğrencilerin en sık başvurduğu kaynakların daha nitelikli hazırlanması gerektiğini ortaya koymaktadır. Aynı sorun yardımcı ders kitaplarında da görülmektedir (Karadüz, 2006), çünkü genel olarak ders kitaplarında tasarımdan kaynaklanan nitelik sorunları iyice anlaşılmadan ve çözülmeyen, özel yayınevlerince hazırlanan yardımcı ders kitapları da bir niteliğe kavuşamayacaktır.

Gelişmiş ülkelerin çocuklarına sunduğu ders kitapları veya yabancı eğitiminde kullanılmak üzere yurt dışından alınan ders kitapları dikkate alındığında ülkemizde Türkçe ders kitaplarının hem içerik hem de görsel tasarım yönünden daha istenilen düzeyde olmadığı kendiliğinden anlaşılacaktır. Bu araştırmada öğretmenlerin görüşleri de bunu desteklemektedir. Yabancı eğitime gösterilen önem ana dili eğitime ve diğer derslere de verilmelidir. Son yıllarda ders kitapları MEB tarafından gelişmiş ülkelerdeki gibi ödünç ve ücretsiz verilmeye başlandıysa da ders kitabını seçme hakkı öğretmenlere verilmemiştir. Ders kitaplarını seçme özgürlüğü öğretmenlere bırakılırsa MEB tarafından ısmarlama yazdırılan kitapların içerik ve görsel tasarımı bakımından nitelikleri artabilir.

KAYNAKÇA

- Alkan, C. (1992). *Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi*. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınlar No:4
- Alpan, G. (2004). *Ders Kitaplarındaki Grafik Tasarımının Öğrenci Başarısına ve Derse İlişkin Tutumlarına Etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Alpan, G. (2008). "Ders Kitaplarındaki Metin Tasarımı." *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1): 107-134.

- Çalık, T. (2001). Türkçe Ders Kitaplarının Biçim ve Tasarımı. *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu, Türkçe 1-8*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Delice, A; AYDIN E. ve KARDEŞ D. (2009). “Öğretmen Adayı Gözüyle Matematik Ders Kitaplarında Görsel Öğelerin Kullanımı.” İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, 16: 75-92.
- Demir, D. (2008). *İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Görsel Tasarım İlkelerine Uygunluğu Açısından İncelemesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Karadüz, A. (2006). “İlköğretim Türkçe Dil Bilgisi Kitaplarının “Öğreticilik” Kavramı Bağlamında Eleştirisi.” Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (21)2: 13-31.
- Karatay, H. (2011). Çocuk Edebiyatı Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler. *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Megs, F. (1995). *Typographic Design. Form and Communication Van Nostrand*. New York: Reinhold Company Inc.
- Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği.
<http://mevzuat.meb.gov.tr/html/22297i0.html>.
- Özbay, M. (2003). *Öğretmen Görüşlerine Göre Ankara Merkez İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*. Ankara: Gölge Ofset Matbaacılık.
- Parsons, M.; Johnston, M. ve Durham, R. (1978). “Developmental Stages in Children's Aesthetic Responses.” *Journal of Aesthetic Education*, (12) 1: 83-104.
- Pektaş, H. (2001). *Ders Kitaplarında Tipografi ve Tasarım Sorunları*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Yazıları 7.
- Sarıkavak, N.K. (1997). *Tipografinin Temelleri*. Ankara: Doruk Yayınevi.
- Serafini, F. (2012). “Taking Full Advantage of Children's Literature.” *The Reading Teacher*, (65)7: 457-459.

Yalçın, A. (1996). "Türkçe Ders Kitaplarının Planlanması ve Yazılması." Türk Yurdu, 107: 24-27.

Yapıcı, M. (2004). "İlköğretim 1. Kademe Ders Kitaplarının Öğrenci Düzeyine Uygunluğu." Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (6)1: 121-130.

EK:

Değerli Meslektaşım,

Bu çalışma, Türkçe ders kitaplarının görsel tasarım açısından yeterliliğiyle ilgilidir. Araştırma konuyla ilgili bilimsel veri toplamak amacıyla yapılmaktadır. Sizden istenen her maddeyi dikkatlice okuyup onunla ilgili görüşünüzü yansıtan kutuya (X) işareti koymaktır. Araştırmaya sağladığınız katkı için teşekkürler...

- 1) Cinsiyeti:** Kız ( ) Erkek ( )
- 2) Hizmet süresi:** 1-5 ( ) 6-10 ( ) 11-15 ( ) 20 ve yukarı ( )
- 3) Branşı:** Türkçe Öğretmenliği ( ) Sınıf Öğretmenliği ( ) Diğer.... ( )

TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ GÖRSEL TASARIM YETERLİLİKLERİ		Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Katılıyorum
I. METİN VE GÖRSEL TASARIMI				
1	Metin sayfalarındaki görsellerin konumlandırılması ilgi çekici ve uygundur.	☐	☐	☐
2	Metinlerin başlıkları etkili düzenlenmiştir.	☐	☐	☐
3	Kitaplardaki resim ve şekiller amaca uygun kullanılmıştır.	☐	☐	☐
4	Görsel öğeler metinlerde verilmek istenen mesajı desteklemektedir.	☐	☐	☐
5	Metinlerin bağlamlarında geçen düşünce ve duygulara uygun resim, şekil ve figürler kullanılmıştır.	☐	☐	☐
6	Görsel öğelere yeterince yer verilmiştir.	☐	☐	☐
7	Görsel öğeler metinlerle ilişkilidir.	☐	☐	☐
II. SAYFA TASARIMI				
8	Birbiriyle ilişkili ve karşılıklı iki sayfanın düzenlenmesinde bütünlük sağlanmıştır.	☐	☐	☐
9	Kitapların kapak tasarımları içeriklerini yansıtmıştır.	☐	☐	☐
10	Kapakta kullanılan yazı karakterlerinin uygunluğuna dikkat edilmiştir.	☐	☐	☐
11	Kapak tasarımları estetik yönden iyi hazırlanmıştır.	☐	☐	☐

III. YAZI TASARIMI				
12	Kitaplardaki yazıların boyutları (metin, cümle ve paragraf uzunlukları) öğrencilerin seviyesine uygundur.	☐	☐	☐
13	Kitaplardaki yazıların rengi ve koyuluğu etkili kullanılmıştır.	☐	☐	☐
14	Dikkat çekilecek sözcük ya da sözcükler etkili tasarlanmıştır.	☐	☐	☐
15	Tasarımlarda düzeye uygunluk, yalınlık ve anlaşılabilirlik ilkelerine uyulmuştur.	☐	☐	☐
16	Kitaplardaki resimlerin altına gerekli açıklamalara yer verilmiştir.	☐	☐	☐
IV. ÜRETİME YÖNELİK ÖZELLİKLER				
17	Kapaklar, dayanıklı ve sağlam hazırlanmıştır.	☐	☐	☐
18	Kitapların sayfa numaraları fark edilebilir bir şekilde tasarlanmıştır.	☐	☐	☐
19	Kitaplarda kullanılan kâğıtların kaliteli olmasına özen gösterilmiştir.	☐	☐	☐

*Maddeler Tablo 3'teki sıraya verilmiş, sadece numaraları değiştirilmiştir.